

แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยมใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
Guidelines for Strengthening of the Student Council by Progressive Educational Approach
for Schools under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2

นิคม เขียวฉำ¹ ชัยฤทธิ์ โทธิสุวรรณ² และปิยะพงษ์ ไสยโสภณ³

Nikom Khiewcham¹, Chairit Photisuvan² and Piyapong Saisophon³

¹นิสิตปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา) สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

²รองศาสตราจารย์สาขาวิชาการศึกษาอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม ³อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

nikom30105@gmail.com, feducrp@ku.ac.th, and fedupyps@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม ศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติและศึกษาระดับความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาคั้งนี้ได้จากโรงเรียนที่สมัครใจ จำนวน 6 โรงเรียน (โรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน และขนาดเล็ก 2 โรงเรียน) ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้ง 6 คน ครูที่ปรึกษาสถานักเรียนรวมทั้ง 6 คน ครูประจำกลุ่มสาระวิชาวมทั้งหมด 40 คน และสมาชิกสถานักเรียนรวมทั้ง 66 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1. แนวปฏิบัติ 2. อนุทินของผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม ประกอบด้วย 12 ขั้นตอน คือ 1.1 เตรียมผู้บริหาร 1.2. ผู้บริหารตั้งปณิธานแล้วจัดทำแผนการดำเนินการสถานักเรียน 1.3. สร้างความเข้าใจและเน้นย้ำในบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาครูประจำกลุ่มสาระ และนักเรียนเกี่ยวกับสถานักเรียน 1.4. เตรียมนักเรียนเข้าสู่ชุมชน 1.5. เข้าสู่ชุมชน 1.6. สร้างความตระหนัก 1.7. กำหนดประเด็นเพื่อให้สถานักเรียนแก้ปัญหา/พัฒนา 1.8. กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา/พัฒนา 1.9. การนำแนวทางแก้ปัญหาไปปฏิบัติ 1.10. เก็บรวบรวมข้อมูล 1.11. สะท้อนผลการดำเนินงานนักเรียน และ 1.12. ถอดประสบการณ์ 2. ผลการใช้แนวปฏิบัติ คือ 2.1 สถานักเรียนทั้ง 6 สถานักเรียนสามารถริเริ่มและดำเนินกิจกรรมที่ปรารถนาจะทำได้ 2.2 กิจกรรมที่พึงปรารถนานี้สามารถเอื้อประโยชน์ให้ชุมชนของนักเรียน ภายใต้ความเป็นผู้นำของสถานักเรียน 2.3 สถานักเรียนเกือบทั้งหมดสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและสืบภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้ 2.4 ทั้ง 6 สถานักเรียนสามารถนำนักเรียนของโรงเรียนเข้าร่วมกับชุมชนอย่างจริงจัง 3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษาสถานักเรียนทุกคนมีความพึงพอใจอย่างมาก ($\bar{x} = 4.42$, S.D.= 0.51) กับแนวปฏิบัตินี้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษาสถานักเรียนสามารถเห็นอย่างชัดเจนถึงผลประโยชน์และผลเชิงบวกในด้านการจัดการทั้งในและนอกห้องเรียนจากการได้ดำเนินการตามแนวปฏิบัตินี้

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติ การสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียน สถานักเรียน หลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม การมีส่วนร่วมกับชุมชน

Abstract

The purposes of this research were as follows; 1. To construct the guidelines for strengthening the student council by progressive educational approach. 2. To study the result of using the guidelines and 3. To study the satisfaction towards that guidelines. The participants in this study were from 6 schools voluntarily (2 of large size schools, 2 of medium size schools, and 2 of small size schools). The participants comprised of 6 principals, 6 student council advisors (teachers), 40 classroom teachers and 66 members of student council. Instruments of research consisted of 1. guidelines and 2. participants journals. This study was action research. Data were qualitative data analyzed by meaning interpretation. Findings were 1. the guidelines for strengthening the student council by progressive education consisted of principals, teachers, students preparing and experiential learning processes. 2. Results of the usage of these guidelines were a) all 6 student councils were able to initiate and implement desired activities b) these desired activities could contribute to students' communities, under student councils leadership c) most of these student councils could conduct

activities conserving cultural heritages and assimilating local wisdom d) all 6 student councils successfully led school student to involving activities of community. 3. All principals and student council advisors were highly satisfied with these guidelines. ($\bar{x} = 4.42$, S.D.= 0.51) Principals and student council advisors realized benefits and positive effects concerning the management of both in-classroom and out-of-classroom from the implementation of these guidelines.

Keywords : guidelines; strengthening of the student council; student council; progressive educational approach; involving activities of community

1. บทนำ

การเรียนรู้ของศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง ครูเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน และผู้เรียนมีคุณลักษณะ มีคุณธรรม ความดีงาม เห็นแก่ส่วนรวม สุจริต เรียนรู้ตลอดชีวิต สนใจพัฒนาสังคม [1] การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กำหนดบทบาทไว้ ดังนี้ คือ ให้สถานศึกษาเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่วนรวมตามหลักธรรมาภิบาล มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนเองและเพื่อนนักเรียนโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี ชักชวนนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ รวมทั้งให้สถานศึกษาเป็นผู้นำนักเรียนเพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม [2] ผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญในการผลักดัน ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้นำความรู้ในห้องเรียนที่ได้เรียนรู้อย่างเข้าใจแล้วเชื่อมโยงสู่ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และความมุ่งมั่น ปัญหา คือ ยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้สถานศึกษาอ่อนแอ ไม่สามารถทำงานเต็มตามศักยภาพ [3] หลักการพัฒนาการศึกษามีความจำเป็น เพราะเรียนรู้อย่างไรก็ตามผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะการคิดให้มีประสบการณ์ ควรส่งเสริมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ [4] แนวปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งสถานศึกษาโดยยึดหลักการศึกษาดังนี้ 1. หลักการประชาธิปไตย มุ่งให้การศึกษาค้นคว้าพัฒนาบุคคลเป็นพลเมืองดีของสังคม 2. เรียนรู้โดยปฏิบัติ (learning by doing) 3. การเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วย (outside classroom learning) 4. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner center) และ 5. การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem based learning)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแนวปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งสถานศึกษา โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยาม ศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติและศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจกระบวนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาที่เกี่ยวเนื่องนำไปประยุกต์ใช้และสนับสนุนสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชน เรียนรู้ชุมชน และเรียนรู้อาชีพในชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อสร้างแนวปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งสถานศึกษาโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยาม
- 2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งสถานศึกษา โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยาม
- 2.3 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งสถานศึกษาโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยามของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษาสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) โดยเลือกกระทำกับโรงเรียนที่สมัครใจ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษาสถานศึกษา ครูประจำกลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ นักเรียนที่เป็นสมาชิกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2 ที่สมัครใจ จำนวน 18 โรงเรียน

ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา จำนวน 6 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลหล่มเก่า และโรงเรียนบ้านเหล่าหญ้า โรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยผักกูด และโรงเรียนบ้านหลักด่าน โรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพ่วงพ่วงเมืองอุบลรัตน์ และโรงเรียนบ้านแก่งยาว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 6 คน ครูที่ปรึกษาสถานศึกษา 6 คน ครูกลุ่มสาระ 40 คน และสมาชิกสถานศึกษา 66 คน

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 สร้างแนวปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งสถานศึกษาโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยาม

1. ศึกษาเอกสารเรื่องสถานศึกษา
2. สัมภาษณ์โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนวัดนากระรอก จังหวัดชลบุรี และโรงเรียนวัดวาจิราลงกรณวราราม จังหวัดนครราชสีมา
3. สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ได้จากการสัมภาษณ์
4. ร่างแนวปฏิบัติ
5. นำร่างแนวปฏิบัติฯ ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับแก้

ตอนที่ 2. ศึกษาผลการใช้แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็ง
สถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม

1. ขั้นตอนการวางแผน แต่งตั้งคณะทำงาน จัดทำวีดิทัศน์
โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ จัดทำแผนพับและป้ายไวนิล
“หัวใจและเคล็ดลับสถานักเรียนที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี
รักบ้านเกิด” และ “ภาพความสำเร็จของสถานักเรียนเพื่อ
ความเป็นพลเมืองดีและรักบ้านเกิด”

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน เตรียมผู้บริหารโรงเรียนโดยประชุม
ปฏิบัติการให้มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายขั้นตอนตามแนว
ปฏิบัติ ต่อจากนั้นให้พบผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

3. ขั้นการตรวจสอบกำกับติดตาม ในช่วงพฤศจิกายน 2557
ถึงเดือนธันวาคม 2557 และมกราคม 2558 ถึง กุมภาพันธ์ 2558

4. ขั้นตอนการปรับปรุง ไม่มีข้อเสนอแนะของผู้ร่วมศึกษาใน
การให้ปรับปรุงแนวปฏิบัติฯ

ตอนที่ 3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่
ปรึกษสถานักเรียนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็ง
สถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความเอกสารอนุทินการรายงาน
การใช้แนวปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษสถานักเรียน
ครูประจำกลุ่มสาระและนักเรียน เอกสารการบันทึกการสังเกตและ
เอกสารบันทึกการพูดคุยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมศึกษา สรุปเป็น
ประเด็นที่มีความหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 สร้างแนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียน
โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึด
หลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม (IOC = 1.00)

ชั้น	แนวปฏิบัติ	-1	0	1
1.	เตรียมผู้บริหารโรงเรียน	0	0	3
2.	ผู้บริหารตั้งปณิธานและจัดทำแผนการ ดำเนินการสถานักเรียน	0	0	3
3.	สร้างความเข้าใจและเน้นย้ำในบทบาทหน้าที่ ของครูที่ปรึกษาครูประจำกลุ่มสาระ และ นักเรียน เกี่ยวกับสถานักเรียน	0	0	3
4.	เตรียมนักเรียนเข้าสู่ชุมชน	0	0	3
5.	เข้าสู่ชุมชน	0	0	3
6.	สร้างความตระหนัก	0	0	3
7.	กำหนดประเด็นเพื่อให้สถานักเรียน แก้ปัญหา/พัฒนา	0	0	3
8.	กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา/พัฒนา	0	0	3
9.	การนำแนวทางแก้ปัญหาไปปฏิบัติ	0	0	3
10.	เก็บรวบรวมข้อมูล	0	0	3
11.	สะท้อนผลการดำเนินงานนักเรียน	0	0	3
12.	ถอดประสบการณ์	0	0	3

จากตารางที่ 1 พบว่าแนวปฏิบัติฯ มี 12 ขั้นตอน ประกอบด้วย
1. เตรียมผู้บริหาร 2. ผู้บริหารตั้งปณิธานแล้วจัดทำแผนการ
ดำเนินการสถานักเรียน 3. สร้างความเข้าใจและเน้นย้ำในบทบาท
หน้าที่ของครูที่ปรึกษา ครูประจำกลุ่มสาระ และนักเรียนเกี่ยวกับ
สถานักเรียน 4. เเตรียมนักเรียนเข้าสู่ชุมชน 5. เข้าสู่ชุมชน
6. สร้างความตระหนัก 7. กำหนดประเด็นเพื่อให้สถานักเรียน
แก้ปัญหา/พัฒนา 8. กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา/พัฒนา
9. การนำแนวทางแก้ปัญหาไปปฏิบัติ 10. เก็บรวบรวมข้อมูล 11.
สะท้อนผลการดำเนินงานนักเรียน และ 12. ถอดประสบการณ์

ตอนที่ 2 ผลการใช้แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียน
โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการใช้แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ เกิดกิจกรรม/โครงการ	บทบาทผู้นำปฏิบัติกิจกรรม ส่วนรวม	สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม	มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
อนุบาลหล่มเก่า	รุ่งกินขยะ สมุนไพรใกล้ตัว ยุวทูตน้อย	ศึกษาอาชีพขนมเส้นไทหล่ม สมุนไพรในท้องถิ่น ยุวทูต- ภาษาอังกฤษ จัดกีฬา รณรงค์ด้าน ยาเสพติด	ภาษาไทยหล่ม กีฬาพื้นบ้าน ยุวทูต- น้อย ขนมน้ำจืดโบราณ สมุนไพร รำเซ็งขนมเส้นไทหล่ม	ประเพณีวิถีไทหล่ม อนุรักษ์ สืบทอด ขนมจีน รักษาความสะอาดที่ สาธารณะ กีฬา
บ้านเหล่าหญ้า	แห่เทียนเข้าพรรษา กีฬา กิจกรรมวันเด็ก วันสงกรานต์	แห่เทียนเข้าพรรษา กีฬาภายใน วันเด็กแห่งชาติ	ศึกษาประวัติศาสตร์ ชุมชน อาชีพ ในชุมชน กีฬาไทย/สากล การใช้ ภาษาอาเซียน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศึกษาศิลปะวัดผาช้อนแก้ว	พลเมืองดี/วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน แห่เทียน กีฬาภายใน กีฬาไทย/สากล รณรงค์ด้านยาเสพติด สิ่งแวดล้อม น่ายุ่ วันมาฆบูชา วันคริสต์มาส
บ้านหลักด่าน	รณรงค์ด้านยาเสพติด ไม่มี ทำอะไรได้บ้าง ตามหาหินทาน พื้นบ้าน	ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ด้าน ยาเสพติด วันสำคัญ กิจกรรมหน้า เสาธง กีฬาภายใน กิจกรรมชุมชน	อ่านเพื่อพัฒนาองในชุมชน แก๊ส ชีวภาพ พลเมืองดี ประดิษฐ์ ดอกไม้ ภาษาอาเซียน ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	รณรงค์ด้านยาเสพติด การนบถือ เจ้าพ่อศาลปู่ย่าตายาย ประเพณีบุญ บั้งไฟ พิธีไหว้เจ้าพ่อถ้ำใหญ่หน้าหนาว วันสำคัญ
พ่อบุณผาเมือง อุปถัมภ์	ปุยหมักชีวภาพ สสำรวจอาชีพ ชุมชน เลี้ยงปลานิล น่ายามะกรูด คุณธรรมความเป็นไทย	กิจกรรมหน้าเสาธง กลุ่มสี วันสำคัญ กีฬาภายใน ชุมชน มัตหายกน้อย	ปุยหมักชีวภาพ สสำรวจอาชีพ ชุมชน เลี้ยงปลานิล น่ายามะกรูด	แสดงงานวัดโพชนัย ร่วมพ้อนเสื้อ แถบสาน บวงสรวงพ่อบุณผาเมือง รำเซ็งกลองยาว แห่สงกรานต์พระบุญ พระเวท
บ้านแก่งยาว	แก๊สสารพิษด้วยใบรางจืด	กิจกรรมหน้าเสาธง กลุ่มสี กีฬา รณรงค์ด้านยาเสพติด วันสำคัญ	ปลูกสมุนไพรรางจืด	แห่เทียนเข้าพรรษา ด้านยาเสพติด ปลอดลูกน้ำยุงลาย

จากตารางที่ 2 พบว่า 1. สถานักเรียนสามารถดำเนินการตามกระบวนการประชาธิปไตยให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการได้ การจัดกิจกรรมสถานักเรียนได้รับความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และครูประจำกลุ่มสาระ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาการดำเนินงานของสถานักเรียน และขณะเดียวกันครูก็เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานตามความคิดริเริ่มของนักเรียนอีกด้วย

2. กิจกรรมหรือโครงการของสถานักเรียนสอดคล้องกับบทบาทความเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ประธานสถานักเรียนได้วางแผนกำหนดการประชุมและประชุมสถานักเรียนแจ้งลักษณะกิจกรรมที่จะกระทำ พิจารณาวิธีการ กำหนดการ สถานที่ รายละเอียดต่างๆ ร่วมกันแล้วจึงลงมือปฏิบัติตามโครงการสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

3. สถานักเรียนได้สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและวัฒนธรรมชุมชน ครูที่ปรึกษาและครูประจำกลุ่มสาระประชุมร่วมกันพยายามนำเนื้อหาวิชาต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูล เป็นเครื่องมือ เป็นหลักคิดในการค้นหาแนวทางกิจกรรมในชีวิตประจำวัน แก้ปัญหาในหมู่บ้านแก้ปัญหาชีวิต เป็นกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพกาย ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นวัฒนธรรมชุมชน สถานักเรียนจึงได้ศึกษาวัฒนธรรมชุมชน ได้ความรู้ว่าจะทำอย่างไรได้หลักคิดว่าทำไม่ถึงทำอย่างนั้น เห็นคุณค่าว่าทำอย่างนั้นดีต่อตนเองในด้านจิตใจ สุขภาพกาย ดีต่อชุมชนในแง่กายภาพและจิตใจ เมื่อมีความรู้แล้วก็รักษาไว้ไม่ให้สูญหาย นั่นคือ ความรู้ที่อยู่ในตัวนักเรียน นักเรียนทำได้และนักเรียนยอมรับนำไปปฏิบัติในอนาคตเห็นคุณค่าก็จะไม่ทิ้งสูญหาย ถือว่าเป็นการสืบสาน

4. สถานักเรียนเป็นผู้นำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม สถานักเรียนได้ประชุมสถานักเรียน ร่วมกันวางแผนกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำนักเรียนเข้าร่วมกับชุมชนให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวิชาการ กิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรม และอาชีพในชุมชน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติการสร้างเสริมวัฒนธรรมสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยมของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจจำแนกตามตำแหน่งของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ตำแหน่ง	ความพึงพอใจ	ระดับ
โรงเรียนอนุบาลหล่มเก่า ผู้บริหารโรงเรียน	พอใจที่คณะกรรมการสถานักเรียนได้ฝึกฝนวิธีการทำงาน หลักการทำงานกระบวนการขับเคลื่อนแนวคิดตามหลักประชาธิปไตยสู่วิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรมของชุมชน	มาก
ครูที่ปรึกษา	พอใจที่คณะกรรมการสถานักเรียนที่กล้าคิด จินตนาการ	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตำแหน่ง	ความพึงพอใจ	ระดับ
โรงเรียนบ้านเหล่าหญ้า ผู้บริหารโรงเรียน	และกล้าแสดงออกจากการสังเกตนักเรียนมีความกระตือรือร้น	มาก
ครูที่ปรึกษา	พอใจที่สถานักเรียนและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน ได้มีโอกาสได้เรียนรู้ จากประสบการณ์อย่างทั่วถึง นักเรียนกล้าแสดงออก และรู้จักคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง	
ครูที่ปรึกษา	พึงพอใจต่อสถานักเรียนที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี รักบ้านเกิดมากที่สุด	
โรงเรียนบ้านห้วยผักกูด ผู้บริหารโรงเรียน	พอใจที่ทั้งด้านตัวครูผู้สอนและสถานักเรียนเห็นด้วยในหัวใจ และเคล็ดลึบของสถานักเรียนที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี รักบ้านเกิด ตามกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ 5 ขั้นตอน	มาก
ครูที่ปรึกษา	พึงพอใจภาพความสำเร็จของงานสถานักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองดีรักบ้านเกิด	
โรงเรียนบ้านหลักด่าน ผู้บริหารโรงเรียน	พึงพอใจที่เด็กและเยาวชนสำนึกในการจรจรโลกชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่คู่สังคมไทย	มาก
ครูที่ปรึกษา	พึงพอใจให้สถานักเรียนเป็นผู้นำนักเรียนเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม กิจกรรมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชน	
โรงเรียนพ่อบุญผาเมือง อุปถัมภ์ ผู้บริหารโรงเรียนและ ครูที่ปรึกษา	พึงพอใจที่สถานักเรียนเป็นผู้นำนักเรียนในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ศึกษาจาก	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตำแหน่ง	ความพึงพอใจ	ระดับ
	แหล่งเรียนรู้ สังกัด สัมภาษณ์ เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพการปลูก ยาสูบ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของ ชุมชน นำปัญหาเข้าสู่สภา นักเรียน ร่วมศึกษาปัญหาและ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ศึกษา จาก ภูมิปัญญาและผู้รู้ในชุมชน เอกสารตลอดจนหาความรู้จาก สื่อเทคโนโลยี	
โรงเรียนบ้านแก่งยาว ผู้บริหารโรงเรียนและ ครูที่ปรึกษา	พึงพอใจที่สถานักเรียนได้มีส่วน ร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อโรงเรียนชุมชนและสังคม การให้ครูประชุมหาสาระใน วิชาต่างๆ ผู้การเรียนรู้ในชุมชน โดยผ่านสถานักเรียน	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษา
สถานักเรียนมีความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติโดยกล่าวถึงประโยชน์
และผลบวกที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ดีทั้งในด้านการจัดการเรียนใน
ห้องเรียนและนอกห้องเรียน และด้านการรู้จักชุมชน

5. การอภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

5.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูกลุ่มสาระเข้ามามีบทบาทในการ
กระตุ้นความคิดสถานักเรียน โดยครูเป็นผู้ยอความรู้สถานักเรียน
ได้ประเด็น นำความรู้ไปเชื่อมโยงกับชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้
จากประสบการณ์ แล้วเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น
เข้ากับความรู้ในห้องเรียน ทำให้ทุกคนมีความกระตือรือร้น
เนื่องจากทุกคนสามารถสร้างความรู้ที่มีความหมายเป็นของตนเอง
และน่าจะเกิดจากครูกมีความเข้าใจบทบาทของตนเอง ว่าสอนใน
ห้องเรียนยังไม่พอ ยังสามารถใช้ การเชื่อมโยงกับชุมชนได้ สามารถ
อธิบายและชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความภูมิใจในชาติกำเนิด หมู่บ้าน
ของตนเอง ดังนั้น ครูจึงนำทำหน้าที่ดังกล่าว จนทำให้นักเรียนใน
สมาชิกสถานักเรียนเกิดความสามารถที่จะนำความรู้ไปดำเนิน
กิจกรรมเพื่อสืบสานความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และเอกลักษณ์
ของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gentile [5] เรื่อง From
Listening to Empowering: A Study of High School Principals'
Perception of Student Voice in Classroom Instruction ที่ว่า
นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ ให้
รู้จักคิด สร้างอำนาจภายในตน รู้จักแก้ปัญหา เพิ่มแรงจูงใจ เพิ่ม
การเข้ามามีส่วนร่วมและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ
ประยงค์ วรรณรงค์ [6] ที่ว่า วิธีการเรียนรู้ชุมชนทำให้เกิดประสบการณ์
ตรง เชื่อมโยง คน ความรู้ ทรัพยากร ในชุมชนตนเอง มีความรู้ใน
วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนได้รับความรู้จากครูกลุ่ม
สาระต่างๆ และสามารถเชื่อมโยงในชีวิตจริงได้ เพราะว่า ผู้บริหาร
โรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ จะอำนวยความสะดวกให้
ครูกลุ่มสาระ นำเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน ทั้งความรู้ ทัศนคติที่

เป็นบวก เสริมสร้างทักษะต่างๆ แก่นักเรียน ในสิ่งที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต
อาชีพ และวัฒนธรรมของชุมชน จนซาบซึ้งในคุณค่าของชุมชนของ
ตนเอง และเป็นพลเมืองดีของชุมชนในที่สุด ซึ่งน่าจะเกิดจากแนว
ปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียน โดยยึดหลักการจัด
การศึกษาเชิงพิพัฒนาการนิยมที่ได้ทดลอง ได้ประชุมชี้แจงและ
มอบให้ไปดำเนินการ สอดคล้องกับหลักการพิพัฒนาการนิยม
แนวคิดของ John Dewey ที่กล่าวว่า "...ถ้าการเรียนรู้จากชั้น
เรียนไม่สามารถเชื่อมโยง และสามารถใช้ได้กับชีวิตจริง ที่บ้านใน
ชีวิตจริง การเรียนรู้มันล้มเหลวไร้สาระ..." [7] สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ Cross, Hulme and Mckiney [8] เรื่อง The last
place to look : the place of pupil councils within citizen
participation in Scottish schools ที่ว่าสถานักเรียนสามารถช่วย
สนับสนุนการมีส่วนร่วมในเชิงพลเมือง โดยให้ความเห็นว่า สภา
นักเรียนถ้าเป็นกิจกรรมโดดเดี่ยว จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมต่อแนว
การพัฒนาความเป็นพลเมืองน้อย จึงควรให้สถานักเรียนได้ร่วม
กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

5.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียนเห็นประโยชน์
ของวงจรรการเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning)
เพราะว่าเป็นการกระตุ้นให้ครูได้ย่อยความรู้ (digest) ครูเข้าใจดี
ขึ้น นักเรียนก็เรียนรู้ง่ายขึ้น ครูเก่งขึ้น ครูเอาใจใส่มากขึ้น ครูต้อง
สนใจสภาพชุมชนมากขึ้น ครูสนใจนักเรียนมากขึ้น จึงเป็นการ
พัฒนาวิชาการ การเรียนรู้ก็จะตื่นตื่นมีชีวิตชีวมากขึ้น พันจาก
ห้องเรียนออกมาเห็นโลกของความจริง การเรียนรู้จะใกล้ชิดชีวิตจริง
มากขึ้น การเรียนรู้ในชั้นเรียนก็จะเป็นการเรียนรู้ที่ตรงหรือใกล้กับ
ชีวิต ใกล้กับสิ่งที่อยู่รอบตัวของนักเรียน ใกล้กับวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีที่เจริญ เข้าใจวิธีการรับภัยธรรมชาติ สอดคล้องกับ
หลักการพิพัฒนาการนิยมและการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งมี
ข้อดี คือ 1. นักเรียนสร้างการเรียนรู้ได้ 2. ความรู้เป็นความรู้ที่
มีความหมายเป็นของตนเอง และ 3. เมื่อครั้งหนึ่งสร้างได้แล้วครั้ง
ต่อไปก็สร้างได้อีก เมื่อเจอสถานการณ์ใหม่ สามารถสร้างความรู้
เองได้ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะมี
ทักษะนิสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hotam and Hader [9]
เรื่อง Pedagogy in Practice: the Pedagogy of a Learning
Setting as Students Experience It ที่ว่าศาสตร์ของการจัด
การศึกษา การจัดการเรียนรู้ แนวคิด PIP ผู้เรียนต้องออกไปเผชิญ
ไปพบและได้ประเด็นความรู้มา ได้ทั้งความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ
และความซาบซึ้งในสิ่งที่ตนเองไปเผชิญ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถ
ใช้ประโยชน์จากแนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึด
หลักการจัดการศึกษาเชิงพิพัฒนาการนิยมนี้ ซึ่งอาจช่วยเพิ่ม
ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจกรรมสถานักเรียนในแต่ละโรงเรียนได้

6.1.2 ควรมีโครงการนำร่องในการนำแนวปฏิบัติการสร้าง
ความเข้มแข็งสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิง
พิพัฒนาการนิยมนี้ไปใช้ เพื่อเป็นตัวอย่างของความสำเร็จและเป็น

การกระตุ้นโรงเรียนอื่นๆ ให้นำแนวปฏิบัติการสร้างความสำเร็จ
สถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยมไปใช้
ด้วย

6.1.3 ควรมีการประชุมผู้บริหารโรงเรียนให้มีความเข้าใจ
แนวการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม (Progressive) ก่อน
ทุกครั้งที่จะให้นำแนวปฏิบัตินี้ไปใช้

6.1.4 ระดับโรงเรียนผู้อำนวยการโรงเรียนควรให้
ความสำคัญกับการประชุมครูที่ปรึกษาและครูประจำกลุ่มสาระ
พร้อมมอบให้ดำเนินการในการนำแนวปฏิบัติการสร้างความสำเร็จ
สถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยมไปใช้

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ศึกษาเปรียบเทียบในลักษณะที่มีกลุ่มควบคุม เพื่อ
พิจารณาผลจากการจัดสภาพทดลองเชิงเปรียบเทียบ

6.2.2 เพิ่มจำนวนโรงเรียนที่ทดลองใช้แนวปฏิบัติสร้าง
ความสำเร็จสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนา
การนิยม เพื่อยืนยันผลการใช้ และอาจได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

6.2.3 ศึกษาข้อมูลเชิงลักษณะ (demographic data)
ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจ
และเปรียบเทียบผล รวมทั้งอาจหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
อื่นๆ กับผลการใช้แนวปฏิบัติสร้างความสำเร็จสถานักเรียน
โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพัฒนาการนิยมนี้

6.2.4 ดูลิขิตผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มเติมด้วย เพราะ
แนวปฏิบัติสร้างความสำเร็จสถานักเรียนโดยยึดหลักการจัด
การศึกษาเชิงพัฒนาการนิยม มีศักยภาพโดยตรงในการสร้าง
ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

6.2.5 วิจัยในระดับอื่นๆ เช่น โรงเรียนในสังกัดมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชัยฤทธิ์ โทธิสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ
ที่กรุณาให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูล ตรวจสอบและปรับแก้
ข้อบกพร่องเนื้อหาในเล่ม และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์
จุฬารัตน์ วัฒนะ และคณาจารย์ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2557.
รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย
กับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551.
สถานักเรียน หลักการและแนวทางในการ
ดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [3] พงษ์ศักดิ์ เสถาคุมพัทธ์. (2557, 23 มิถุนายน).
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนากระรอก. [สัมภาษณ์].
- [4] สุรินทร์ เสถียรสิริวิวัฒน์. 2556.
ปรัชญาการศึกษากับการจัดการศึกษาในระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารครุศาสตร์
อุตสาหกรรม, 12 (1), น. 220-228.
Satiansiriwivat, S. 2012. Philosophy of
Education and Management in the Basic
Education Standard. *Journal of Industrial
Education*, 12(1), p. 220-228.
- [5] Gentile, S. K.. 2014. *From Listening to
Empowering: A Study of High School
Principals' Perceptions of Student Voice in
Classroom Instruction*. Doctor of Education,
University of Pittsburgh. ProQuest LLC (2015).
UMI 3690754.
- [6] ประยงค์ ธรรงค์. 2558. *บันทึกประสบการณ์*.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- [7] ชัยฤทธิ์ โทธิสุวรรณ. 2544.
การศึกษาผู้ใหญ่: ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [8] Cross, B., Hulme M. and McKinney S.. 2014.
The last place to look : the place of pupil
councils within citizen participation in Scottish
schools. *Oxford Review of Education*,
40 (5), 628-648.
- [9] Hotam, Y. and Hadar, L. L.. 2013. Pedagogy
in practice: the pedagogy of a learning setting
as students experience it. *Oxford Review of
Education*, 39 (3), P 385-399.